

Rudolf Steiner

„JÁ JSEM“

Hamburk, 25. května 1908

Už jsme si v těchto přednáškách poukázali na to, že rozmluvu Krista Ježíše s Nikodémem je třeba chápat jako rozhovor Kristův s osobností schopnou vnímat něco, co člověk vnímá mimo fyzické tělo vyššími poznávacími orgány, pokud už je do jistého stupně vyvinul. Jasně a zřetelně je to v evangeliu naznačeno pro každého, kdo takovým věcem rozumí, a to tím, že se tam praví, že Nikodém přišel za Kristem Ježíšem „v noci“, to jest ve stavu vědomí, v němž člověk nepoužívá svých vnějších smyslových orgánů. Nemusíme se zabývat triviálními výklady, jaké snad o výrazu „v noci“ podává ten nebo onen. Jak víte, mluví se v tomto rozhovoru o tom, že existuje znovuzrození člověka „z vody a z ducha“. Jsou to velice důležitá slova, jež Kristus pronáší k Nikodémovi o znovuzrození ve 3. kapitole, verš 4 a 5: „Řekl jsem Nikodém: Kterak může člověk narodit se, starý jsa? Zdali může podruhé v život matky své vejiti a narodit se?“

Odpověděl Ježíš: Amen, amen pravím tobě: Nenarodí-li se kdo z vody a z ducha, nikoli nevejde do království Božího.“

Že tato slova je třeba vážít na zlatnických vahách, to jsme si už řekli. A musíme mít rozhodně na paměti, že na jedné straně platí, že slova takového náboženského dokumentu je třeba brát doslova; ale na druhé straně platí i to, že ten doslovný smysl musíme teprve najít, teprve znát. Často se cituje věta: „Literatura zabíjí, ale duch obživuje“ (2.Kor.3.6.). Lidé, kteří citují tuto větu, používají jí často prapodivným způsobem. Považují tu větu za pobídku, aby ze slov evangelia vyčetli svou vlastní fantazii, kterou nazývají „duchem té věci“; a někomu, kdo se lopotí, aby nejprve poznal literu, než dojde k duchu, potom říkají: Ach, co je nám po liteře; litera zabíjí, ale duch obživuje! Kdo tak mluví, stojí asi tak na

stejně výši jako člověk, který by říkal: Duch je to, co v sobě chová ten pravý život, tělo je něco mrtvého; rozbijme tedy tělo, pak duch obživne!

- Kdo tak mluví, neví, že duch se

utváří krok za krokem, že člověk musí užívat orgánů svého fyzického těla, aby do sebe přijal to, co je možné zakusit ve fyzickém světě, a mohl to pak včleňovat do ducha. Nejprve musíme tedy znát literu; pak můžeme literu třeba i usmrtit, jako lidské tělo odpadne od lidského ducha, když lidský duch z něho vytěžil všechno, co potřeboval.

Něco mimořádně hlubokého je uloženo právě v této kapitole Janova evangelia. Do jejího smyslu budeme moci vniknout jenom tehdy, budeme-li sledovat evoluci člověka ještě dále do minulosti, než jsme to již učinili koněm účelům, o něž nám šlo v dosavadních úvahách o Janově evangeliu. Dnes tedy budeme sledovat člověka nazpět do ještě mnohem dřívějších období zemského vývoje.

Ale abyste nebyli hned ze začátku přespříliš šokováni tím, co je nutné povědět o těchto raných stavech lidstva, chtěl bych vás ještě jednou zavést do staré doby atlantské.

Jak víte, upozornil jsem už na to, že před oním velkým převratem na naší Zemi, který se nám dochoval v pověstech o potopě, žili naši lidští předkové na západ od dnešní evropské pevniny na území, které dnes už neexistuje, nýbrž tvoří dno Atlantského oceánu. Tato pevnina, kterou nazýváme stará Atlantida, byla domovem našich předků. Zkoumáme-li poslední období této atlantské periody lidstva, pak ovšem shledáme, že člověk v těchto značně odlehlých minulých dobách už alespoň nebyl příliš nepodobný své dnešní podobě. Ale postoupíme-li nazpět až do prvních dob Atlantidy, našli bychom už lidskou podobu dočista odlišnou od dnešní. Ale můžeme postoupit ještě dále do minulosti.

Před dobou atlantskou žil člověk v končině, kterou podle dnešních jazykových zvyklostí nazýváme Lemurie. Ta zanikla rovněž vlivem mohutných převratů na naší Zemi. Ležela přibližně v místech, jež dnes leží mezi jižní Asií, Afrikou a Austrálií. Zkoumáme-li lidské podoby, jaké žily v Lemurii, pokud jsou přístupné jasnovidnému pohledu, zjišťujeme, že se od dnešních lidí velice liší, a není nutné, abych vám tyto lemurské podoby a podoby z první atlantské doby

přesně popisoval. I když si už dáváte líbit leccjaké to líčení duchové vědy, tedy by vám ona podoba dávných lemurských lidí, od základu odlišná od dnešních lidí, přece jenom připadala značně nepravděpodobná. Ale zjistě stránky ji budeme muset přece jenom popsat, i když hodně zvnějšku, chceme-li porozumět tomu, co se s člověkem událo během zemského vývoje.

Představte si - ve skutečnosti to ovšem není možné, ale kvůli porozumění to chvíli předpokládejme -, že byste se mohli dívat dnešními smysly (které jste tehdy pochopitelně neměli) do poslední lemurské a do první atlantské doby lidstva a pozorovat povrch Země v jeho různých částech. Pokud byste očekávali, že by se dal někde na Zemi najít takovým smyslovým vnímáním i člověk, tedy byste se mýlili. Člověk se tehdy ještě nevyskytoval v takové podobě, abyste ho byli mohli vidět dnešními smysly. Sice by se vám naskýtal pohled, že jisté oblasti povrchu naší Země už vyčnívají asi tak na způsob ostrovů ze Země, jinak ještě tekuté, buď obklopené mořskou vodou nebo zahalené párou. Ale krajiny vyčnívající jako ostrovy přece jenom nebyly tak pevnými oblastmi jako naše dnešní pevniny, nýbrž byly to měkké zemské masy, mezi nimiž porůznu prošlehovaly mocnosti ohňového rázu, takže takové ostrovní oblasti se působením tehdejších sopečných mocností ustavičně vynořují a zase propadají zpátky. Zkrátka - Země ještě obsahuje živel činně se projevující ohněm, a všechno ještě živě proudí, všechno se proměňuje. Shledali byste, že na jistých územích, která se už ustálila, která se už ochladila do takového stupně, žijí předchůdci našeho dnešního zvířectva. Z nich už byste mohli tu a tam něco postřehnout: nacházeli byste groteskní podoby, předchůdce našich plazů a obojživelníků. Ale z člověka byste nebyli mohli spatřit nic, protože člověk v tehdejší době vůbec neměl tak husté, pevné fyzické tělo. Člověka byste museli hledat úplně někde jinde, takříkajíc v masách vody a páry, asi tak, jako když dnes zkusíte plavat dál do moře a z jistých nižších zvířat tam uvidíte sotva co jiného než trochu měkké, slizké hmoty. Tak byste v oblastech vodních par nacházeli tehdejší lidské fyzické tělo. Čím dále byste se dostávali do minulosti, tím řidší bude člověk té doby, tím podobnější svému vypařujícímu se nebo

vodnatému okolí. Teprve během atlantské doby se člověk stále více zhušťuje; a kdyby bylo možné sledovat celý ten postupný vývoj očima, mohli bychom sledovat, jak se

tento člověk zhušťováním postupně vyčleňuje z vody a dostává se více na zemskou půdu. Takže je skutečně pravda, že fyzický člověk stanul na pevné půdě naší Země poměrně pozdě. Sestoupil z prostoru prostoupeného vodou a vzduchem, poznenáhlu se vyčleňoval, krystalizoval z tohoto prostoru vody a vzduchu. Tak jsme si načrtli v nejhrubších obrysech obraz toho, že může existovat člověk, který se, abychom tak řekli, ještě vůbec neliší od svého okolí, který pozůstává z téhož živlu, ve kterém žije. Půjdeme-li co nejdále nazpět ve vývoji Země, zjistíme, že toto lidské tělo bude stále řidší a řidší.

Přenesme se nyní zpátky až k počátku naší dnešní planety Země. Víme, že naše dnešní planeta Země vzešla ze starého Měsíce. Nazvali jsme starý Měsíc „kosmem moudrosti“. Tento starý Měsíc neměl na jistém stupni svého vývoje to, čemu dnes říkáme země, pevná země; musí nám totiž být naprosto jasné, že na onom vtělení naší planety, které předcházelo před vtělením zemským, byly i fyzické poměry úplně jiné. Když se vrátíme až do stavu starého Saturnu, nesmíme si představovat, že by to tam bylo vypadalo tak jako dnes tady na Zemi, že by tam bývaly byly skály, na které byste si mohli stoupnout, stromy, na něž byste se mohli vyšplhat. To všechno vůbec neexistovalo. Kdybyste se byli blížili z dálek vesmíru starému Saturnu asi ve středním stavu jeho vývoje, tedy byste nebyli viděli, že se snad před vámi vznáší nějaké zvláštní vesmírné těleso, nýbrž byli byste pocítili něco podivného, totiž že jste se dostali do oblasti, kde máte pocit, asi jako byste vlezli do pece. Jediná skutečnost Saturnu spočívala vtom, že měl jiný tepelný stav než jeho okolí. Podle ničeho jiného by nebylo bývalo možné jej vnímat.

Okultismus nerozeznává (jako současná triviální fyzika) trojí skupenství, trojí stav hmoty, nýbrž rozeznává ještě více takových stavů. Fyzik říká, že v současné době existují tělesa tuhá, kapalná a plynná. Ale Saturn nebyl ještě ani plynný. Plynný stav je mnohem hustší než nejtvrďší stav satumský. V okultismu rozeznáváme ještě stav tepelný, který není pouhým pohybovým stavem hmoty, nýbrž čtvrtým substanciálním stavem. Jenom zteplá pozůstával starý Saturn; a postoupíme-li od Saturnu dále ke Slunci, prožijeme zároveň zhuštění oné dávné

ohnivé planety. Slunce je prvním vtělením naší planety, které je plynné. Teprve Slunce je tělesem plynným nebo vzdušným. Měsíc se pak zhušťuje ještě více. Je to těleso kapalné, které se teprve později, až Slunce se od něho oddělí, dostane do hustého stavu; ale vlastní střední stav, kdy je ještě spojen se Sluncem, je stavem tekutým. To však, čemu dnes říkáme nerostná země, co tvoří nerosty, skalní masy, co tvoří polní půdu, to ještě na starém Měsíci neexistovalo. To se objevuje až na naší Zemi, teprve na Zemi to krystalizuje z někdejší, spíše tekuté substance.

Když začíná Země svůj vývoj, musí ještě jednou zopakovat všechny své různé dřívější stavy. Každé kosmické těleso - i každá bytost - pokaždé opakuje na novém vývojovém stupni dřívější stavy, takže naše Země prochází rychle stavem saturnským, slunečním a měsíčním. Když prochází stavem měsíčním, pozůstává zvody smíšené vodní parou, ne z dnešní vody, nýbrž z jakési vodovité, tedy kapalné substance; stav kapalný je nejhustší, k němuž se dopracovává. Tato vodnatá koule, vznášející se ve vesmíru, není vodou v dnešním smyslu, nýbrž je to voda smíšená s vodní parou, tedy smíšenina ze živlu kapalného a plynného, - a v té se už vyskytuje i člověk. Protože se doposud nevyloučily a neusadily žádné tuhé substance, může člověk žít v této vodové kouli. Z dnešního člověka je v ní já a astrální tělo. Ale jeho já a jeho astrální tělo ještě nemají pocit, že by byly určitou oddělenou bytostí, nýbrž cítí se jakoby hebce uloženy, jako by spočívaly v lůně božských duchových bytostí; necítí se ještě vyloučeny ze všeobsáhlé duchové podstaty, jejímž tělem je vodovitá, parami dýmající Země. Ale vnitru těchto astrálních těl, vybavených jástvím, se teď začínají vytvářet docela řídké, jemné lidské zárodky. To je nakresleno na prvním obrázku.

To, co je tady nahoře, znázorňuje astrální tělo a já, neviditelné pro vnější pohled a ještě takto hebce uložené do vodnaté zeměkoule; tyto neviditelné články člověka vydobývají ze sebe první zárodek lidského fyzického těla, jež se tu objevuje ještě spolu s éthemým tělem v docela, docela řídkém stavu. Tento zárodek se takto vyčleňuje z obou vyšších článků. Kdybyste to

sledovali jasnozřivým pohledem, spatřili byste, jak tento první zárodek fyzického
a éthemého těla je

jakoby obklopen tělem astrálním a jástvím, tak jak to je nakresleno na prvním obrázku. To, co z vás dnes, když spíte, zůstává ležet v posteli, vaše tělo fyzické a étherné, to se v onom vývojovém stavu Země tvoří v prvních náznacích jako první zárodek člověka, ještě úplně zahalený astrálním tělem a jástvím. V něm se substance smíšená zvody a páry zhušťuje. Astrální tělo sjástvím dávají podnět, aby se tak všude včleňoval první zárodek člověka do původní vodnaté Země. Postup vývoje zvířat a rostlin přitom nemůžeme dále sledovat.

To další, co se nyní tvoří, je, že voda se zhušťuje a že se v jistém smyslu ukazuje jednak vzduch, jednak voda, že tedy voda a pára už nejsou promíseny, nýbrž voda a vzduch se od sebe odlučují. Důsledek toho je, že lidské tělo - tělo fyzické a étherné - se opět stává o něco hustším, že se samo - protože se vzduch teď odloučil od vody - stává vzdušnou bytostí a přijímá do sebe živel ohňový, takže to, co bylo dříve vodovité, se nyní stává něčím vzdušným. Fyzicko-étherný zárodek člověka teď pozůstává ze vzduchu, jímž proudí oheň; astrální tělo a já jej obklopují, a to všechno se v tom, co ještě zbylo z vody, pohybuje střídavě sem a tam, tedy jednak ve vodě, jednak ve vzduchu

Máme tedy člověka před sebou v té podobě, že to, co dnes u spícího člověka leží v posteli, se objevuje jako zárodek, který už dosáhl hustoty vzduchu a je prožhnut ohněm. Ke každému takovému ohňovému člověku patří astrální tělo a já. O těch budete mít ovšem stále na paměti, že spočívají v lůně božstva, to jest, že se také ještě necítí jako oddělené já.

O takových věcech musíte zhluboka přemýšlet. Neboť tyto stavy se liší tak velice od dnešního zemského stavu, že člověka šokují a připadají mu jaksi nepochopitelné. - Možná, že se zeptáte: Co je to zač, ten oheň, který je tady zakreslen do vzduchu? Ten oheň, jež člověk v sobě měl už tehdy, ten ve vás žije dodnes. Je to onen oheň, který prochvívá vaší krví, je to teplo krve. I zbytky někdejšího vzduchu ještě žijí ve vašem organismu. Když vdechujete a vydechujete, pak máte ve svém jinak tuhém těle vzduch, který proudí z vás a do vás. Představte si třeba, že hodně zhluboka vdechnete; pak tento vzduch bude přijat do vaší krve; tím se z něho stane teplý vzduch. A teď si představte, jak

tento vzduch proniká celým tělem, jak vniká do všech jeho částí. Ale teď si odmyslete všechno tuhé a kapalné, a představte si jenom tu podobu, která by pak ještě zbyla - podobu člověka, který právě vdechl, to jest vehnal kyslík až do nejzevnějších částí těla: Zbyde vám tedy podoba, která bude člověku velmi podobná, ale bude složena ze vzduchu - vzduch, který proudí člověkem, přijme úplně formy lidského těla. Zbyde vám tedy jakési stínové tělo, složené ze vzduchu, prostoupeného teplem. Tehdy jste neměli tuto dnešní podobu, ale byli jste lidmi tohoto druhu. A fyzické a étherné tělo byly zahaleny astrálním tělem, které bylo vybaveno jástvím. Ten, kdo se oddává iluzi, že v prvních dobách Atlantidy už lidé chodili po zemi tak jako dnes, ten se mýlí. Lidé teprve sestupovali z oblastí vzdušných do hustší hmotné oblasti. Na Zemi byla tehdy nanejvýš zvířata; ta nedovedla vyčkat se vtělením do fyzického a tak se zarazila ve vývoji, protože Země tehdy ještě nebyla zralá, aby dodala materiál pro lidská těla. Proto se zvířata zarazila na nižších formách, protože nedovedla čekat se sestupem.

Další krok spočíval v tom, že člověk se ve svém fyzickém těle rozčlenil na vzduch a teplo a součásti kapalné, což však v okultním smyslu znamená: stal se

z něho vodní člověk. Mohli byste teď, pravda, říci: Ale člověk byl přece už i předtím vodním člověkem. To byste ale nemluvili docela správně. Země byla předtím vodovou koulí a v ní byly - pouze duchově - tělo astrální a já; ty pluly v oné vodě jako cosi duchového, nebyly to ještě oddělené bytosti. Teprve teď se ocitáme v bodě, kde byste ve vodě našli fyzické tělo člověka, protože se tam vyskytoval - řekněme - na způsob medúzy. Mohli byste plavat v onom pravěkém moři a nacházeli byste tam podoby, které se zhustily z vody a jimiž byste se mohli dívat skrz na skrz. Tak tito lidé tehdy nejprve vypadali; měli tělo teprve z vody, a zatímco měli tělo z vody, bylo jejich astrální tělo a jejich já ještě do značné míry uloženo do lůna božsky-duchových bytostí (obr.III)

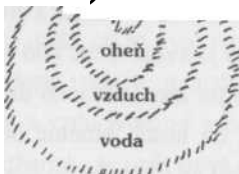
III

vzduch

' Astr. tělo
%

“yV”

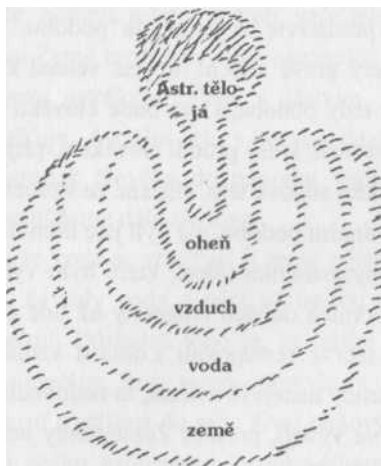
■ f)ε ->

IV

%

oheň

Doba atlantská a poatlantská

V době, kdy člověk měl takovéto vodové tělo, bylo rozdělení stavů jeho vědomí úplně jiné než později. Nevyskytovalo se tehdy rozdělení na nevědomou noc a vědomý den, jak to známe dnes, nýbrž v dobách, kdy člověk byl ještě hebce uložen do lůna božských duchových bytostí, měl v noci tlumeně-splývavé vědomí astrální. Když se za dne nořil do svého tekutého fyzického těla, nastávala pro něho noc; a když pak byl zase venku z fyzického těla, vzházelo mu oslnující astrální světlo. Když se ráno nořil do fyzického těla, tedy se svět kolem něho šel a kalil, tehdy pro něho začínalo jakési bezvědomí. Avšak stále zřetelněji se formovaly v jeho fyzickém těle jeho dnešní fyzické orgány. A tak se člověk postupně učil vidět. Denní vědomí se stále více rozjasňovalo, a tím se cítil stále více odříznut od lůna božských bytostí. Teprve když se přibližoval střed atlantské doby, je člověk zhuštěn natolik, že už začíná mít maso a kosti, že tedy, když zhuštění nejprve pokročilo v některých částech až na stupeň chrupavek, se potom objevují postupně i kosti. A současně se i Země venku stále více zpevňuje, a člověk vstupuje na pevnou zemskou půdu. V důsledku toho mizí stále více vědomí, které měl v božsky-duchových světech; stává se stále více pozorovatelem vnějšího světa a hotoví se stát se skutečným pozemšťanem. V poslední třetině atlantské doby se potom lidská postava stává stále podobnější dnešní lidské podobě (obr. IV).

Tak člověk do slova a do písmene sestupuje ze sfér, které je třeba označit za sféry vody a vodních par, za sféry vodovzdušné nebo nějak podobně. Pokud přebýval ve sférách vodních a vzdušných, bylo jeho vědomí jakousi světelnou astrální vnímavostí, neboť kdykoli byl venku z fyzického těla, dlel nahoře mezi bohy. Ale zhuštěním fyzického těla takřkajíc přerušil své spojení s božskou substancí. Jako něco, co dostává skořápku, tak se člověk pomalu vyčleňoval z dřívější spojitosti, když přestal být tvorem vodnatě-vzdušným. Dokud byl tvorem vodnatým a vzdušným, byl nahoře mezi bohy. Nemohl sice vyvíjet své já, ale ještě se neodloučil od božského vědomí. Když potom sestoupil

do fyzická, zatemňovalo se jeho astrální vědomí stále více.

Chceme-li charakterizovat smysl tohoto vývoje, můžeme říci: Druhy, když člověk byl ještě mezi bohy, bylo jeho fyzické a éthermé tělo vodnaté a vzdušné, a teprve se zhušťováním Země se zvolna a postupně zhustilo do své dnešní hmotnosti. To je sestup. Právě tak, jako člověk sestoupil, vystoupí zase vzhůru. Až tady zakusí, co bude moci zakusit v tuhé hmotě, vystoupí opět vzhůru do oblastí, kde jeho fyzické tělo bude vodnaté-vzdušné. To vědomí by člověk měl v sobě chovat, že bude-li se chtít zase spojit svým vědomím s bohy, jeho pravé bytí bude muset být zasazeno do oblastí, z nichž sám pochází. Z vody a vzduchu se člověk zhustil do své dnešní existence; zředěním se tam opět vrátí. Jedině v duchu může dnes tento stav už předejmut - tím, že si vnitřně zajistí vědomí o tom, čím se později stane fyzicky. Ale sílu k tomu získají lidé jenom tím, že to dnes vědomě přijmou do svých myšlenek. Až si člověk vydobude toto vědomí, dosáhne cíle své pozemské existence, svého pozemského poslání. A co že to znamená? Toto: Člověk se kdysi nenarodil z těla a ze země, nýbrž ze vzduchu a z vody, a musí být později doopravdy v duchu znovuzrozen ze vzduchu a z vody. - Způsob vyjadřování v dobách, kdy vznikla evangelia - i ten je třeba studovat byl takový, že „vodu“ nazývali také „vodou“; ale „pneuma“, čehož dnes používáme ve smyslu „duch“, znamenalo „vzduch“; ano, skutečně tehdy to slovo mělo tento význam. Slovo „pneuma“ musíme překládat „vzduch“ nebo „pára“; jinak způsobíme nedorozumění. Tu větu z rozmluvy s Nikodémem musíme tedy vyslovit takto:

„Amen, amen, pravím tobě: Nenarodí-li se kdo z vody a vzduchu, nikoli nevejde do království nebes.“ (3,5)

Tak Kristus poukazuje na budoucí stav, do něhož má člověk vývojem dospět. Tato rozmluva tedy před nás staví hluboká tajemství našeho vývoje. Musíme jen správně rozumět příslušným slovům a používat jich na základě toho, co nám může poskytnout anthroposofie. Ve všední němčině z toho ještě něco zbylo, totiž že se těkavým látkám říká „Geister“ („duchové“). Ale původně znamená slovo „pneuma“: vzduch. - Vidíte tedy, že záleží velmi a velice na tom,

abychom taková slova pojímali v docela přesném, exaktním smyslu a kladli je na zlatnické váhy.

I

Potom ale právě z doslovného smyslu vzchází nejpodivuhodnější význam duchovní.

Teď se ještě pokusíme duchovním pohledem na malou chvilku spočinout najině skutečnosti evoluce.

Zadívejme se ještě jednou daleko nazpět, až tam, kde lidské astrální tělo a já byly ještě pohříženy do lůna všeobecné božské astrality. Vyprošťování z ní probíhalo tak - budete-li sledovat postup tohoto vývoje -, že si to můžeme schematicky popsat: Původně byla vaše celá astralita uložena do všeobecné astrality, a sledem událostí, které jsme si právě vylíčili, se stalo, že fyzické a étherné tělo kolem ní vytvořilo jakési slupky. Tím byli vyčleněni jednotliví lidé jako oddělené části ze všeobecné astrality, jako když máte před sebou nějakou kapalnou látku a z ní budete nabírat části. Souběžně s tímto utvářením fyzického těla probíhalo i vyčlenění jednotlivého lidského vědomí z božského vědomí. Takže čím dále budeme postupovat kupředu, můžeme říci: Vidíme, jak - uzavření do slupky fyzického těla - vystávají jednotliví, individuální lidé, jakožto části vyčleňující se ze všeobecné astrality. Pravda je, že člověk musí zaplatit za toto osamostatňování tím, že se mu zatemňuje jeho astrální vědomí; zato se dívá ven ze slupky svého fyzického těla a vidí fyzický svět. Ale staré jasnozřivé vědomí se mu postupně ztrácí.

Tak vidíme, jak vzniká to, čemu říkáme lidské nitro, samostatné, individuální lidské nitro - to, co je nositelem jáství. Když se dnes budete dívat na spícího člověka, budete mít ve fyzickém a étherném těle, které zůstávají v posteli, to, co vzniklo během doby zhuštěním z oněch slupek, jež se tehdy vytvořily. Co se v minulosti vyčlenilo ze všeobecné astrality, to se tam každou noc vrací, aby se posílnilo ve všeobecné božské podstatě. Nerozplývá se v ní ovšem do té míry, jak v ní bylo rozpuštěno tehdy, vždyť jinak by se stalo jasnozřivým. Zachovává si svou samostatnost. Tato samostatná individualita je tedy něco, co vzniklo v průběhu zemského vývoje.

Komupak vděčí toto samostatné, individuální lidské nitro, které si hledá posílnění vně fyzického a étherného těla, za svou existenci? Za svou existenci vděčí

fyzickému a éthemému tělu, jež se vytvořilo postupně v průběhu zemského vývoje. Toto fyzické a éthemé tělo ze sebe zrodilo to, co se za dne noří do fyzických smyslů a dívá se ven do fyzického světa, co však za noci upadá do stavu bezvědomí, protože opustilo stav, v němž bylo dříve. Okultní terminologie nazývá to, co dnes leží v posteli, vlastním pozemským člověkem. To byl tedy „člověk“. A to, v čem já vězí ve dne v noci, co se ale zrodilo z těla fyzického a éthemého, tomu se říkalo „dítě člověka“ nebo „syn člověka“. „Syn člověka“ - to je já a astrální tělo, jak se zrodily během zemského vývoje z těla fyzického a étherného. Pro to máme technický výraz „syn člověka“.

K čemu přišel Kristus Ježíš na Zem? Co mělo být Zemi sděleno jeho impulzem?

Tento „syn člověka“, který se odpoutal od lůna božství, který se vyprostil z oné souvislosti, v níž byl dříve, ale zato si vydobyl fyzické vědomí, tento „syn člověka“ má silou Kristovou, jenž se objevil na Zemi, dojít opět k vědomí ducha. Nemá pouze vidět fyzickými smysly ve fyzickém okolí, nýbrž má mu svitnout vědomí božské existence silou jeho vlastní vnitřní bytosti, o které dnes nemá žádnou vědomost. Silou Kristovou, jenž přišel na Zem, má být syn člověka zase povýšen k božství. Předtím mohli leda vyvolení jednotlivci nahlédnout do božského duchového světa způsobem, kterým to bylo možné při zasvěcení do starých mystérií. Pro takové vyvolené existoval za starých dob technický výraz. Ti, kdo směli nahlédnout do božského duchového světa a stát se jeho svědky, byli označováni názvem „hadové“, to jsou za starých dob ti lidé, kteří byli tímto způsobem zasvěceni v mystériích. Tito „hadové“ byli předchůdci činu Krista Ježíše. Mojžíš prokázal své poslání tím, že před svým národem vztyčil symbol povýšení těch, kdo byli s to nahlížet do duchových světů: povýšil hada (4. Mojž.21, 8-9). Čím byli tito jednotlivci, tím se měl stát silou Kristovou na Zemi kterýkoli syn člověka. Kristus to vyjadřuje v dalším průběhu rozmluvy s Nikodémem, když říká:

„A jakož Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen být syn člověka!“ (3,14)

Skutečně je tomu tak, že Kristus Ježíš používá technických výrazů tehdejší doby. Je jenom třeba nejprve vyzkoumat doslovný smysl jeho slov; pak porozumíme skutečnému smyslu, který se také kryje s anthroposofickým učením.

Proto se také za dávných časů mohl vyskytnout leda prorocký poukaz na ono učení o významu , já jsem“. Jenom na základě vnější autority zasvěcenců se národy mohly něco doslechnout o síle onoho , já jsem“, jež měla být rozdmýchána v každém synu člověka. 1 o tom se nám však dochovala náležitá zpráva.

Viděli jsme, co znamená výraz ,já jsem“ v Janově evangeliu. Bylo i toto , já jsem“ člověku vštěpováno krok za krokem? Bylo mu postupně ohlašováno? Je tomu tak, že Starý zákon skutečně prorocky poukazuje a připravuje podnět, který je člověku přinášěn sestupem vtěleného , já jsem“?

Připomeňme si, že všechno, co se děje v průběhu plynoucího času, se zvolna a znenáhla připravuje. To, co přináší Kristus Ježíš, muselo pomalu dozrávat - tak jako dítě v matčině lůně - ve starých mystériích, ve vyznavačích Starého zákona. A to, co se připravovalo ve vyznavačích Starého zákona, ve starém židovském národě, to zase předtím zrálo u starých Egyptanů. A Egyptané měli jedince hluboko zasvěcené, kteří věděli, co mělo v budoucnu nastat na Zemi. Uslyšíme, jak se u Egyptanů, kteří byli třetím článkem poatlantské rasy, postupně vypěstoval plný impuls onoho , já jsem“; jak poskytli jakési mateřské lůno, vnější oporu pro ,já jsem“, ale nedošli tak daleko, aby se z jejich středu mohl zrodit Kristův princip; jak se z nich pak konečně vyčlenil starý hebrejský národ. Bible nám líčí, jak mezi obyvateli Egypta byl vyvolen Mojžíš, aby zvěstoval budoucí příchod Boha, jenž bude vtěleným , já jsem“. Těm, kdo byli s to z toho něco pochopit, to měl už prorocky ohlásit. Měl zvěstovat, že věta „Já a otec Abrahám jsme jedno“ bude nahrazena onou jinou: „Já a Otec jedno jsme!“, to jest: Já a duchový prazáklad světa jsme bezprostředně jedno. Většina vyznavačů Starého zákona vzhlížela ke skupinové duši národa, a jednotlivec se cítil v této skupinové duši jako v

bezpečné ochraně Boží. Ale Mojžíš, jakožto člověk ve starém smyslu zasvěcený, zvěstoval prorocky, že přijde Kristus, - jinými slovy, že existuje božský princip vyšší než princip krve proudící z generace na generaci. Sice od dob

Abrahámových Bůh působí v krvi, ale tento otec pokrevních svazků, to je jenom
vnější zjevení Otce duchového.

„I řekl Mojžíš Bohu: Kdo jsem já, abych šel k Faraónovi a abych vyvedl
syny izraelské z Egypta?

I odpověděl: Však budu s tebou. A toto budeš mít za znamení, že já
jsem tě poslal: Když vyvedeš lid ten z Egypta, obětovati budete Bohu
na hoře této.

I řekl Mojžíš Bohu: Aj, já přijdu k synům izraelským a dím jim: Bůh otců
vašich poslal mne k vám. Řeknou-li mi: Které jest jméno jeho? Co jim
odpovím?“ (2. Mojž.3, 11-13)

Má prorocky hlásat vyššího Boha, který vězí v Bohu otce Abraháma,
jenže - dalo by se říci - jako vyšší princip. Jak že zní jeho jméno?

„I řekl Bůh Mojžíšovi: Já jsem, kterýž jsem! (2.Mojž. 3,14)

To je prorocký poukaz na hlubokou pravdu slova, které se později
objeví vtěleno v Kristu Ježíši.

„Řekl dále: Takto díš synům izraelským: „Já jsem“ poslal mne kvám.“
(2. Mojž. 3,14)

Tak to tam stojí, doslova. Znamená to jinými slovy: Jméno, ono jméno,
které je prvotním základem jména působícího v krvi, zní: „Já jsem“; a toto
jméno se objeví vtěleno v Kristu Janova evangelia.

„Řekl ještě Bůh Mojžíšovi: Takto díš synům izraelským: Hospodin, Bůh
otců vašich, Bůh Abrahámův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův poslal mne k
vám.“ (2. Mojž. 3,15)

Tedy to, na co jste se doposud dívali jenom po vnější stránce, co
proudilo krví, to je ve svém hlubším smyslu „Já jsem“.

Tak se už ohlašuje, co vstoupí do světa skrze Krista Ježíše. Slyšíme
jméno Logosu, slyšíme, jak tehdy volá na Mojžíše: „Já jsem, kterýž jsem!“ To
volá Logos své jméno, volá to, co je prozatím možné z něho pochopit
rozumem, intelektem. To, co zaznělo v tomto zvolání, to se zjeví v těle, jakožto
vtělený Logos, v Kristu Ježíši.

Teď se podívejme na vnější znamení, jímž se na Izraelity snáší Logos, pokud jsou s to ho pochopit ryze pojmově, v myšlenkách. Toto vnější znamení, to je „manna“ na poušti. Manna je ve skutečnosti - ti, kdo znají okultní vědu, to vědí - totéž slovo jako „maňas“, tedy duchovní svébytlí, duchové já. Tak proudí do onoho lidstva, jež si poznenáhlu vydobylo vědomí o svém já, první nádech duchového svébytlí. Avšak to, co žije samo v maňasů a co má přijít, to se smí pojmenovat ještě jinak. To není jenom to, co je možné vědět, nýbrž síla, kterou může člověk přijmout do sebe. Když Logos pouze volá své jméno, tu je třeba je chápat, uchopit je rozumem. Když se Logos stane tělem a objeví se mezi lidmi, je to impuls síly, vnesený mezi lidi, impuls, který nežije pouze jako učení a pojem, nýbrž je ve světě obsažen jako silodámý impuls, v němž člověk může získat účast. V tom případě se už ale nejmenuje „maňas“, nýbrž „chléb života“ (6,48), což je technický výraz pro budhi neboli ducha oživujícího, ducha životního.

Duchem proměněná voda, podaná symbolicky Samaritánce, a chléb života jsou první zvěsti, že se do člověka vlévá budhi čili oživující duch. Na tento výklad zítra navážeme.